

باد هر جا بخواهد می‌وزد

اندیشه‌ها و فیلم‌های روبربرسون

بابک احمدی

کتابخانه ملی و اسناد
جمهوری اسلامی ایران
تهران

۲۲۷۱ شماره کتابخانه ملی ایران

۰۷۷۱ شماره کتابخانه ملی ایران

کتابخانه ملی و اسناد جمهوری اسلامی ایران

تهران، جمهوری اسلامی ایران

۰۲۱۱۱۱۱۱۱۱ شماره تلفن

کتابخانه ملی و اسناد جمهوری اسلامی ایران
تهران، جمهوری اسلامی ایران

کتابخانه ملی و اسناد جمهوری اسلامی ایران

کتابخانه ملی و اسناد جمهوری اسلامی ایران

کتابخانه ملی و اسناد جمهوری اسلامی ایران

کتابخانه ملی و اسناد جمهوری اسلامی ایران

کتابخانه ملی و اسناد جمهوری اسلامی ایران

کتابخانه ملی و اسناد جمهوری اسلامی ایران

کتابخانه ملی و اسناد جمهوری اسلامی ایران

کتابخانه ملی و اسناد جمهوری اسلامی ایران

کتابخانه ملی و اسناد جمهوری اسلامی ایران

کتابخانه ملی و اسناد جمهوری اسلامی ایران

کتابخانه ملی و اسناد جمهوری اسلامی ایران

کتابخانه ملی و اسناد جمهوری اسلامی ایران

کتابخانه ملی و اسناد جمهوری اسلامی ایران

کتابخانه ملی و اسناد جمهوری اسلامی ایران

کتابخانه ملی و اسناد جمهوری اسلامی ایران

کتابخانه ملی و اسناد جمهوری اسلامی ایران

نشر مرکز

فهرست

پیشگفتار ۱

۱. هنر سینماتوگراف ۵
۲. سینماتوگراف و روایت ادبی ۵۳
۳. تصویرها و آواها ۹۹
۴. زمان، ایمان و تنهایی ۱۶۳

پیوست‌ها:

۱. یک زندگی ۲۲۸
 ۲. سه نمونه ۲۴۱
 ۳. کتاب‌نامه ۲۶۳
 - نمایه ۲۶۹
 - تصاویر ۲۷۳
-

روش‌های ویژه‌ی خود را بیافرینند، نخستین و مهم‌ترین گام در راه تکوین این هنر جدید است. هرچند برسون هرگز نپذیرفت که کارش را برپایی نظامی زیبایی‌شناسانه و یا حتی ارائه‌ی نظریه‌ای تازه درباره‌ی هنر فیلم به شمار آورند، اما کم‌تر هنرمند دیگری توانست در حد او به پیدایش چنان نظام و نظریه‌ای خدمت کند. وقتی برسون می‌گفت که باید از تأثر و ادبیات گسست، و بر ضرورت کنار گذاشتن بازیگران حرفه‌ای، اهمیت کاهش دکور، آهنگ تکامل فیلم، یافتن رابطه‌ی درست میان تصاویر و میان تصویرها و آواها، بیان از راه اشارت و ایجاز، تأکید می‌کرد، یا راهی نو در کاربرد کلام، سکوت، نور و رنگ را نشان می‌داد، به هدف دست‌یابی به هنر جدید سینماتوگراف، از نظام زیبایی‌شناسانه‌ی تازه‌ای سخن می‌راند.

ژان کوکتو زمانی نوشت: «برسون در کارش هراس‌آور است».^۱ این بزرگ‌ترین ستایش از هنرمند است، زیرا وسوسه‌اش در دست‌یابی به کمال، و سویی‌ی مطلق‌گرای آثارش را برجسته می‌کند. اهمیت آثار برسون در این نکته نهفته است که همگی از راه نظریه‌ای زیبایی‌شناسانه-فلسفی توجیه می‌شوند. سینماتوگراف برسون به دنیای درونی و معنوی انسان نزدیک می‌شود، و در شناخت انگیزه‌های متافیزیکی، اخلاقی و فلسفی کنش‌های آدمی تواناست. هر اثر برسون گفت‌وگویی است میان انسان با خویشتن، و نه میان کسی با دیگری. برسون نمایش درون معنوی و رازآمیز آدمی را نه از راه نمایش رویاها، هزارتوهای روان‌شناسانه، و یا تکیه بر موقعیت‌های یکه و تکرارناشدنی، بل در اصل به یاری خود واقعیت به انجام رساند. او هم‌چون داستایفسکی به «سادگی واقعیت» دل‌بسته بود، و سادگی منش ممتاز آثار او محسوب می‌شود. از یک‌سو در

1. R. Briot, *Robert Bresson*, Paris, 1957, p.137.

درآمد

روبر برسون نخست در فیلم‌هایش، و بعد در شماری گفت‌وگو با نشریه‌های سینمایی، و سرانجام در یک کتاب کوچک به نام *یادداشت‌هایی درباره‌ی سینماتوگراف*،^۱ دیدگاهی تازه درباره‌ی سینما را شکل داد، و بیان کرد. گفت‌وگوها همه درباره‌ی فیلم‌هایند، و کتاب در حاشیه‌ی ساختن آن‌ها شکل گرفته است. نظریات برسون در مورد هنر فیلم نوآورانه، جسورانه و در نگاه نخست شگفت‌آورند. هدف اصلی او دست‌یابی به هنر مستقل و آزاد سینماتوگراف بود که در تقابل با سینما (هم‌چون «تأثر فیلم‌شده» یا «نمایش ادبی») قرار گیرد. به نظر برسون درک این نکته که سینماتوگراف می‌تواند و باید دست از تقلید روش‌ها و فنون ویژه‌ی سایر هنرها (به ویژه تأثر و داستان‌نویسی) بردارد، و اصول، قاعده‌ها و

1. R. Bresson, *Notes sur le cinématographe* Paris, 1975.

چاپ سوم کتاب برسون به سال ۱۹۹۵ در پاریس منتشر شد. برگردان انگلیسی آن:

R. Bresson, *Notes on the Cinematographe*, trans. J. Griffin, New York, 1986 (1999).

از این جا به بعد در پانوشت‌ها از کتاب *یادداشت‌هایی بر سینماتوگراف* به عنوان *Notes* یاد خواهیم کرد.